

Bilaga

Förskoleinspektörer
Åsa Algott
Inga-Lill Hjerpe Lindgren

**Inspektion av
Älvsjöskogens förskolor,
I Ur och Skur – Mullegården,
Matrisen, Solkatten och Lillskogen
Älvsjö stadsdel**

februari 2014

Innehåll

Innehåll	2
Uppdrag och genomförande	3
Tillvägagångssätt	4
Beskrivning av förskolorna.....	4
Sammanfattande analys	8
Inspektionens bedömningar i förhållande till kvalitetsindikatorn	11

Uppdrag och genomförande

Syftet med inspektion av kommunala förskolor i Stockholm är att bidra till att säkra att alla förskolor når upp till minst godtagbar nivå inom de områden som omfattas av inspektionen, samt även att lyfta fram goda exempel på hög kvalitet som kan stimulera både de inspekterade förskolorna och andra förskolor att utveckla verksamhetens kvalitet.

Inspektion av kommunala förskolor i Stockholm genomförs primärt med utgångspunkt i stadens kvalitetsindikator för förskolans verksamhet. Områden som omfattas av inspektionen är *pedagogisk miljö och material, skapande verksamhet och olika uttryckssätt, barns språkliga och kommunikativa utveckling, barns matematiska utveckling samt naturvetenskap och teknik*. Inspektionen omfattar även kvalitetsindikatorns roll i förskolans systematiska kvalitetsarbete. Indikatorn anger sex kvalitetsnivåer inom de fem områdena, där nivå 3 motsvarar den lägsta nivån som är godtagbar ur ett tillsynsperspektiv. Det innebär att nivå 3 motsvarar de tillsynskriterier som utbildningsförvaltningen använder sig av som lägsta godtagbara nivå vid tillsynsinspektion av fristående förskolors pedagogiska verksamhet och miljö. Nivå 5 beskriver läroplanens intentioner.

Kvalitetsindikatorns olika områden ska besvaras utifrån en skala med kriterier för sex nivåer från 1 – 6.

I denna inspektionsrapport anges främst om inspektörerna bedömer att förskolornas kvalitet inom respektive område inte når upp till nivå 3, eller om kvaliteten befinner sig på nivå 5 eller 6. Det innebär att om kvaliteten ligger på nivå 3 eller 4 kommenteras vanligen inte det. Inspektionen har en tydlig formativ¹ utformning, vilket bland annat innebär att stor vikt läggs vid att, utöver den skriftliga rapporten, även ge förskolornas ledning en muntlig återkoppling.

Stockholm stads kvalitetsindikator bifogas inspektionsrapporten.

Tillvägagångssätt

Inspektörerna genomför uppdraget genom att

- granska arbetslagens självvärderingar
- läsa dokument som ingår i enhetens kvalitetsarbete
- intervjua förskolechef och pedagogisk ledare²
- intervjua personalrepresentanter
- besöka verksamheter

Inspektionen avslutas med återkopplande samtal – ett med förskolechefen och pedagogiska ledaren samt ett med avdelningschefen. Resultatet från inspektionen sammanställs därefter i en rapport som lämnas till förskolechefen och till avdelningschefen.

Beskrivning av förskolorna

Inspektionen omfattar sammanlagt 18 barngrupper fördelade på förskolorna Lillskogen, Matrisen, Mullegården (I Ur och Skur) och Solkatten i Älvsjö stadsdelsnämndsområde. De inspekterade förskolorna bildar tillsammans Älvsjöskogens förskolor. Verksamheterna bedrivs i friliggande byggnader som till övervägande del är avsedda för förskoleverksamhet. Samtliga förskolor har egna gårdar samt närhet till natur och grönområden.

En av de inspekterade förskolorna beskriver på Stockholms stads webbplats Jämför service att förskolans pedagogiska inriktning är Friluft & I Ur och Skur. Vidare framgår att förskolan har djurhållning. Vid tillfället för inspektionen fanns en hund på en av förskolans avdelningar. Inspektörerna har tagit del av dokument som beskriver att friluftsliv, utomhuspedagogik och upplevelsebaserat lärande är grunden i ”I Ur och Skurs” pedagogik. Flertalet pedagoger är utbildade friluftsledare genom Friluftsförbundet.

Förskoleenheten leds av en förskolechef som har det yttersta ansvaret för verksamheten. Enhetens ledningsgrupp består av förskolechefen, en pedagogisk ledare/specialpedagog och en administratör om 35 timmar per vecka. Förskolechefen beskrev att hon ansvarar för enhetens pedagogiska utveckling tillsammans med den pedagogiska ledaren. I uppdraget som specialpedagog

² Tjänsten om 100 procent fördelas enligt följande;
50 procent pedagogisk ledare/50 procent specialpedagog

ingår bland annat att handleda personal enskilt eller i grupp gällande barn i behov av särskilt stöd. Administratören har förutom personaladministrativa arbetsuppgifter ansvar för att sammankalla enhetens ekonomibiträden till möte och uppföljning en gång per månad. Vidare har administratören daglig kontakt med bemanningsansvariga pedagoger på varje förskola och leder ibland så kallade tavelmöten³ på de olika förskolorna.

Förskoleenheten har formulerat ett dokument benämnt ”Verksamhetsåret/ Pedagogiska året 2013-2014” som övergripande beskriver den pedagogiska verksamheten och det systematiska kvalitetsarbetet. Organisationen och mötesstrukturerna ger personalen förutsättningar att delta i kvalitetsarbetet inom förskoleenheten.

Enhetens kvalitetsgrupp består av förskolechefen, den pedagogiska ledaren och sex pedagoger från de olika förskolorna vilka tillsammans ansvarar för att ta fram enhetens verksamhetsplan och kvalitetsredovisning. Förskolechefen berättade att personalen är delaktiga i enhetens kvalitetsarbete, främst i arbetet med enhetens kvalitetsredovisning. Den pedagogiska ledaren sammanställer arbetslagens utvärderingar som genomförs på våren. Därefter analyserar och diskuterar kvalitetsgruppen underlagen samt formulerar ett utkast till enhetens kvalitetsredovisning. Förslaget skickas sedan på remiss till enhetens arbetslag för yttrande.

Enhetens pedagogiska forum består av avdelningsansvariga pedagoger från de olika förskolorna. I detta forum ges möjlighet till pedagogiska diskussioner och att utbyta erfarenheter.

Arbetslagen har tid avsatt för möten, planering samt individuella och gemensamma reflektionstillfällen. Vid intervjuer med förskolechefen framkom att ledningen delvis styrt tidpunkten för arbetslagens reflektionsmöten eftersom enhetens pedagogiska ledare fungerar som stöd och handledare vid dessa tillfällen. Vidare uttryckte förskolechefen att pedagogerna ansvarar för att schemalägga den individuella reflektionstiden under arbetstid.

Pedagogerna på de inspekterade förskolorna uttryckte ett behov av att mötas oftare på respektive förskola för att bland annat diskutera barns lärande och för att skapa en ”vi-känsla”.

I enhetens verksamhetsplan 2014 beskrivs förskolornas gemensamma målbild som fastställdes 2011. Där beskrivs att målbilden är en sammanfattning av läroplansområdena och att den tydliggör vad barnen ska erbjudas för att lära och utvecklas under förskoletiden. Till målbilden hör även enhetens ”kärnprocess” som belyser att pedagogerna utgår från barnens intressen vid planering och genomförande av verksamhetens innehåll.

Verksamhetsplanen beskriver att enhetens identifierade utvecklingsområden för 2014 är

- pedagogisk dokumentation – utforskande arbetssätt
- utomhusmiljön – stationer och pedagogers positionering, görande och varande
- samverkan förskola-hem – synliggöra barns utveckling och lärande
- språkhandlingsplanen (gäller kommunala förskolor i Älvsjö stadsdel) – interkulturellt förhållningssätt

Enligt förskolechefen har arbetslagens dokumentation och utvärderingar samt resultaten från senaste brukarundersökningen använts som underlag vid formuleringen av ovanstående utvecklingsområden. Varje arbetslag har därefter skrivit en arbetsplan utifrån enhetens fastställda verksamhetsplan och resultaten från självvärderingarna. Arbetslagen utvärderar förskolornas verksamheter en gång per termin.

Enhetens systematiska kvalitetsarbete kännetecknas av förskolornas arbete med att utveckla den pedagogiska dokumentationen kopplat till ett projektinriktat arbetssätt samt att använda olika reflektionsverktyg för att synliggöra barns lärande och utveckling och hur verksamheterna bidrar till detta. Förskolechefen beskrev att nästan all personal deltagit i kompetensinsatser i pedagogisk dokumentation.

Pedagogerna beskrev att de följer upp verksamheten genom enskilda och gemensamma reflektioner som dokumenteras i olika reflektionsprotokoll, veckobrev och fotografier. Inspektörerna har tagit del av dokumentation i form av bilder och text som till stor del beskriver aktiviteter. På en av de inspekterade förskolorna beskrevs att pedagogers och barns gemensamma reflektioner dokumenterats i ljud och bild. Därefter har dokumentationen bearbetats bland annat genom olika frågeställningar som exempelvis: vad vill jag titta på, hur närmar sig barnen materialet?

Pedagogerna utgår från reflektionsprotokollens skriftliga dokumentation och från bildokumentation vid planeringen av den fortsatta verksamhetens utformning och innehåll i syfte att bidra till barns utveckling och lärande.

Förskolornas pedagogiska miljöer är till stor del genomtänkta utifrån läroplanens olika målområden. Det finns dock skillnader i de pedagogiska miljöernas utformning förskolor och avdelningar emellan, bland annat gällande materialets tillgänglighet för barn i alla åldrar och i vilken utsträckning miljön upplevs som kreativ och utmanande.

Vid personalintervjuerna framkom att de pedagogiska miljöerna utformas utifrån ett barnperspektiv och att barngruppens intressen och ålder påverkar planeringen av verksamhetens innehåll och miljö. Den dagliga verksamheten utmärks av att barnen får ta del av aktiviteter och upplevelser som till stor del är relaterade till lärandeuppdraget. Vissa aktiviteter återkommer regelbundet i verksamheterna. Det finns dokumentation i form av bilder och "tankekartor" i förskolornas miljöer vilka används till reflektion med barnen om pågående och genomförda projekt och aktiviteter.

Enhetens verksamhetsplan för 2014 beskriver hur stadsdelsnämndens språkhandlingsplan antagen 2009 ska omsättas för att bli ett mer levande dokument. Vid intervjuer med pedagoger beskrevs att stadsdelens språkhandlingsplan är känd men används till liten del. Språkhandlingsplanens avsnitt om språkdomäner används dock till viss del i samband med inskolningssamtal. Vidare framkom att pedagogerna ser uppdraget att främja flerspråkiga barns möjligheter att både utveckla det svenska språket och modersmålet som ett utvecklingsområde i enheten.

De inspekterade förskolorna skapar förutsättningar för föräldrars inflytande och samverkan främst genom föräldramöten, utvecklingssamtal och föräldraråd. Förskolechefen leder förskolornas respektive föräldraråd som möts två gånger per termin. Föräldrar får även information om verksamheten via förskolornas brev. Vid intervjuer med förskolechefen framkom att förskolornas informationsbrev till föräldrar skiljer sig åt beträffande utformning och innehåll.

Sammanfattande analys

Älvsjöskogens förskolor beskriver i en gemensam målbild vad de vill att varje barn ska få möjlighet att utveckla under sin förskoletid. Vid intervjuer med pedagogerna och vid verksamhetsbesöken refererade pedagogerna ofta till enhetens gemensamma målbild. Inspektörerna ser positivt på att ledning och personal tillsammans formulerat och visualiserat en gemensam målbild utifrån förskolans läroplan.

Inspektörerna menar att ledningens system och strukturer för enhetens kvalitetsarbete gynnar den fortsatta utvecklingen av verksamheterna. Förskolechefen är tillsammans med den pedagogiska ledaren delaktig i enhetens pedagogiska utvecklingsarbete. Det blev dock tydligt i samtalen med pedagogerna att reflektionsprotokollen vilka används vid uppföljning av verksamheterna bör diskuteras både vad gäller antalet reflektionsprotokoll och hur dessa ska användas.

Förskolornas pedagogiska miljöer är till stor del genomtänkta utifrån läroplanens olika målområden. Inspektörerna bedömer att arbetslagen bör ges tillfälle att under ledning diskutera hur miljöns utformning och material kan utvecklas för att i högre grad utmana och stödja samtliga barns utveckling och lärande.

Förskolorna stödjer barns språkliga och kommunikativa utveckling bland annat genom de dagliga samtalen, högläsning och sång. Vidare finns avdelningar med material avsett att stödja barns intresse för skriftspråket. Dock varierar tillgången av och tillgängligheten till barnböcker avdelningar och förskolor emellan. Vid intervjuer med pedagogerna gavs få exempel på mångfaldsarbetet och hur barnen ges förutsättningar att utveckla sitt modersmål.

Det är inspektörernas uppfattning att förskolorna bör dokumentera sina strategier och arbetssätt för att bättre kunna följa upp och synliggöra resultatet av arbetet med barns språkutveckling och barns flerspråkighet. Inspektörerna instämmer med både ledning och pedagoger att detta är ett utvecklingsområde.

Inspektörerna har tagit del av miljöer för skapande och olika uttrycksformer vilka ger goda förutsättningar för kreativitet och utmaningar.

Barnens matematiska utveckling gynnas främst genom de pedagogiska miljöer som erbjuds dem. Pedagogerna beskrev vid intervjuer att barnens matematiska tänkande utmanas i vardagen bland annat genom en miljö där barnen ges möjlighet att jämföra, sortera, mäta, väga, uppskatta antal etc. Inspektörerna menar dock att arbetet kan utvecklas genom att matematiska begrepp fördjupas och tydligare integreras i projektarbeten och i barnens lek.

Verksamheternas arbete med naturkunskap har en nära koppling till djur och natur. På en av enhetens förskolor blev det tydligt att verksamhetens innehåll inom området natur utgår från Friluftsförbundet "I Ur och Skur" pedagogik. Förskolans barn är indelade i olika grupper utifrån ålder; Knopp-, Knytte- och Mullegrupper. Pedagogerna berättade vid intervjuer att uteverksamheten i de olika grupperna vilar vintertid och att förskolans äldsta barn, femåringarna, istället deltar i skridskoskola under vintern. Personalen uppgav att vårens aktiviteter för Knopp-, Knytte- och Mullegrupperna startar omkring vecka 10, 2014.

Vid intervjuer med pedagoger på enhetens tre övriga förskolor upplevde man ingen skillnad mellan enhetens förskolor vad beträffar utomhusvistelse i planerad miljö och i naturmiljö. Den främsta skillnaden är enligt pedagogerna "I Ur och Skurs" pedagogik vid aktiviteter i utemiljön.

Inspektörerna bedömer att ledningen och personalen bör föra diskussioner om valet av innehåll och organisation för verksamheten på Mullegårdens förskola och koppla dessa till förskolans uppdrag inom nämnda läroplansområde samt till kostnader och resursanvändning.

Vid intervjuer med pedagoger framkom att området teknik i förskolan tolkas på olika sätt och att begreppet har flera betydelser. Inspektörerna bedömer att personalen i enheten bör diskutera och definiera begreppet teknik utifrån läroplanens uppdrag.

För att nå en gemensam syn på kunskap och barns lärande och för att nå verksamhetens mål bör arbetslagen ges förutsättningar att diskutera, tolka och förankra olika begrepp som förekommer i förskolans läroplan. Detta mot bakgrund av att flera arbetslag består av förhållandevis nyanställda och nyexaminerade pedagoger. Dessa diskussioner tillsammans med ett nära

pedagogiskt ledarskap bör enligt inspektörernas bedömning ge goda förutsättningar för att nå framgång i utvecklingsarbetet.

Inspektörerna bedömer att läroplanens mål bör tydliggöras i all planering, uppföljning och utvärdering för att barnen ska ges möjlighet att utveckla alla de förmågor som uttrycks i läroplanen.

Inspektörerna bedömer att barngruppens intressen till viss del påverkar verksamhetens innehåll och miljö. All personal bör ges tillfälle att diskutera vad ett reellt inflytande för barn i olika åldrar kan innebära och hur det ska förverkligas i verksamheten i enlighet med läroplanens uppdrag.

Inspektörerna bedömer att ledningen och personalen efterfrågar föräldrarnas åsikter och att dessa tas tillvara i verksamheten. Genom att erbjuda ett antal olika aktiviteter och forum skapar ledningen och personalen förutsättningar för föräldrars inflytande och samverkan.

Indikatorns funktion i kvalitetsarbetet

Förskolechefen har ett övergripande ansvar för förskolans kvalitetsarbete och i detta ingår Stockholms stads kvalitetsindikator. Syftet med kvalitetsindikatorn är att den ska fungera som ett av flera underlag för utvärdering av verksamhetens resultat i förhållande till läroplanens mål.

Förskolorna genomför avdelningsvis en självvärdering av den egna verksamhetens kvalitet med hjälp av stadens kvalitetsindikator en gång per år. Inspektörerna har tagit del av resultaten från självvärderingarna som genomfördes i maj 2013. Dessa omfattar kvalitetsnivåerna 3 till 5.

Ledningen följer på dialogmöten, vilka genomförs i nära anslutning till självvärderingen, upp huruvida arbetslagens resultat från självvärderingarna är realistiska. Förskolechefen och den pedagogiska ledaren upplevde att förskolornas arbetslag värderat sig högt. Vid intervjuer med pedagogerna uttrycktes en önskan att diskutera resultaten från arbetslagens självvärderingar avdelningar emellan.

Vid inspektionen beskrev ledningen och pedagogerna att samtliga arbetslag sammanställt de senast genomförda självvärderingarna i Power Point presentationer. Detta för att bland annat tydliggöra och beskriva verksamheten för föräldrar. Inspektörerna har tagit

del av olika presentationer där arbetslag valt att beskriva verksamheten enbart med bilder och där arbetslag beskriver verksamheten med bilder och text. ”Text behövs för att komma ihåg när nästa självvärdering ska genomföras”, kommenterade en av de intervjuade pedagogerna.

Inspektörerna menar att resultaten från självvärderingarna bör diskuteras internt, arbetslag emellan, i förhållande till läroplanens mål och värdegrund för att fortsättningsvis bli ett mer meningsfullt verktyg för utvärdering av förskolornas måluppfyllelse.

Inspektionens bedömningar i förhållande till kvalitetsindikatorn

Inspektörernas bedömningar av förskolornas verksamheter i förhållande till kvalitetsindikatorns områden och nivåer grundar sig på enhetens och förskolornas dokumentation, intervjuer med förskolechefen och den pedagogiska ledaren samt med personalrepresentanter och verksamhetsbesök på förskolornas avdelningar.

Om verksamheten bedrivs på ett sätt som motsvarar nivå 1 eller 2 måste åtgärder sättas in och en handlingsplan formuleras för att höja kvaliteten i förhållande till läroplanens krav. Vid inspektionen framkom inte något område där verksamheterna bedrivs på ett sätt som motsvarar nivå 1 eller 2 i Stockholms stads kvalitetsindikator.

Arbetslagens egna självvärderingar anger att verksamheterna bedrivs på nivåerna 3 till 5 enligt stadens kvalitetsindikator. Inspektörerna bedömer att resultaten från arbetslagens självvärderingar till viss del är realistiska.

Enligt inspektörernas sammantagna bedömning bör de inspekterade förskolornas verksamheter utvecklas inom följande områden:

Barns språkliga och kommunikativa utveckling

Förskolorna bör dokumentera strategier och arbetssätt för att bättre kunna följa upp och synliggöra resultatet av arbetet med barns språkutveckling och barns flerspråkighet i enlighet med stadsdelens språkhandlingsplan.

Kvalitetsarbetet

Kopplingen till läroplansmålen sker i efterhand, pedagogerna konstaterar vilka mål som funnits med i genomförda projekt. Pedagogerna bör värdera och analysera verksamheten utifrån läroplanens målområden för att barnen ska ges möjlighet att lära och utveckla alla de förmågor som uttrycks i läroplanen.